

Preprečevanje nezgod pri delu v gradbeništvu

Dejavnost z največ dejavniki tveganja v Evropski uniji je gradbeništvo⁽¹⁾, saj v tej dejavnosti vsako leto v nezgodah pri delu umre 1.300 ljudi. Pri gradbenih delavcih po celem svetu je verjetnost smrti pri delu trikrat večja kot pri drugih poklicih, verjetnost poškodb pa dvakrat večja. Tovrstne nezgode pri delu pomenijo ogromne stroške za **posameznika, delodajalca in družbo** in lahko predstavljajo precejšen delež pogodbene cene.

Več kot 99% gospodarskih družb iz dejavnosti gradbeništva v Evropi sodi v sektor **malih in srednje velikih podjetij (MSP)**. Prav zato nezgode pri delu v gradbeništvu najbolj prizadenejo prav mala in srednje velika podjetja. Nasveti v tem biltenu pa so koristni za podjetja vseh velikosti.

Inšpektorati za delo združujejo moči za izgradnjo varnejše Evrope

Inšpektorati za delo iz celotne Evropske unije so sprožili **vseevropsko kampanjo** za znižanje števila nezgod v gradbeništvu, ki so povezane s padci z višine. Kampanja se bo začela v letu 2003 in se nadaljevala v letu 2004 s kombinacijo promocijskih dejavnosti in inšpekcij delovišč.

Promocijske dejavnosti bodo namenjene vsem, ki delajo v gradbeništvu: od naročnikov in arhitektov do delodajalcev, sindikatov, delavcev in podizvajalcev.

Inšpekcije v okviru kampanje se bodo osredotočile na varnost in zdravje na gradbiščih, dostope do delovnih mest in zasilne poti. Inšpekcije bodo izvedene z namenom vzpostavitve ustreznih preventivnih ukrepov in predpisov. Kampanja bo tudi preverjala izvajanje obveznosti v zvezi s preventivo in usklajevanjem na gradbiščih.

Odgovornost

Za zagotavljanje varnosti so odgovorni vsi, naročniki, nadzorniki projektov, delodajalci, posamezni izvajalci in samozaposleni. Zahteve, ki jih postavljajo direktive Evropske unije⁽²⁾ vključujejo:

- Upoštevanje varnosti in zdravja pri delu pri vseh **gradbenih** delih že od samega načrtovanja dalje. Strani, udeležene v načrtovanju in izvajanju del, morajo delovati usklajeno.
- Uporaba **varne delovne opreme** (primernost, izbira, varnostne lastnosti, varna uporaba, usposabljanje in informiranje, inšpekcija in vzdrževanje).
- Postavljanje **opozorilnih varnostnih oziroma zdravstvenih znakov**, če se nevarnostim ne ni mogoče izogniti ali jih ustrezno zmanjšati s preventivnimi ukrepi.
- Uporaba **osebne varovalne opreme** (trda pokrivala, varnostni jermeni, zaščita za oči in dihala, varovalna obutev itd.), ki je prilagojena ugotovljenim tveganjem, če teh tveganj ni mogoče preprečiti na drugačen način.
- Zagotavljanje varnega delovnega okolja za **gradbene** delavce, npr. dostop, varne prometne poti.
- Upoštevanje **okvirne direktive** za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, ki vključuje oceno in preprečevanje tveganj, dajanje prednosti kolektivnim ukrepom za odpravljanje tveganja, posvetovanje z zaposlenimi, obveščanje in usposabljanje ter usklajevanje z izvajalci glede varnosti.

Direktive določajo minimalne zahteve, ki so bile prevzete v **nacionalne zakonodaje**. Slednje lahko določajo dodatne zahteve.

Delavci so dolžni aktivno sodelovati pri preventivnih ukrepih delodajalca in pri tem upoštevati navodila v skladu z usposabljanjem, ki so ga bili deležni.

Posvetovanje z zaposlenimi je nujno. Njihovo znanje omogoča odkrivanje nevarnosti in izvajanje učinkovitih ukrepov.

Preprečevanje nezgod pri delu — ocenjevanje tveganj

V gradbeništvu obstajajo številne nevarnosti. Obstaja pa tudi veliko primerov dobre prakse, ki jih je mogoče dokaj preprosto uporabiti za preprečevanje nezgod pri delu. Prvi korak je izvedba **primerne in zadostne ocene tveganj**.

Za dejansko zmanjšanje stopnje nevarnosti za delavce pa tudi za druge (obiskovalce na gradbišču, naključne mimoidoče) mora **ocena tveganj** upoštevati vsa tveganja in nevarnosti. Zagotoviti je treba, da zmanjšanje enega tveganja ne bo povečalo drugega tveganja.

Opredeliti je treba vse nevarnosti, vključno s tistimi, ki jih povzročajo delovni postopki in drugi dejavniki, npr. struktura gradbišča. Temu sledi ugotavljanje velikosti ravni tveganja, ob upoštevanju že izvedenih varnostnih ukrepov. So obstoječi varnostni ukrepi dovolj ali pa je morda treba narediti več? Rezultati ocene tveganj so v pomoč pri iskanju najustrežnejšega ukrepa dobre prakse⁽³⁾.

Praktično preprečevanje nezgod pri delu

Glavne nevarnosti so delo na višini, izkopavanja in premikanje tovorov. **Prednost je treba dati tistim ukrepom, ki odpravljajo ali zmanjšujejo nevarnost pri viru in zagotavljajo kolektivno varovanje**. Individualno varovanje, na primer varovalna oprema, se uporablja takrat, ko tveganj ni mogoče dodatno zmanjšati na drug način.

Poleg ocene tveganj pa sta potrebna tudi stalno **spremljanje** in **redni inšpekcijski pregledi**.

INRS — Yves COUSSON

⁽¹⁾ Stanje na področju varnosti in zdravja pri delu v Evropski uniji — Pilotna študija, 2000. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, ISBN 92-828-9272-7.

⁽²⁾ <http://europe.osha.eu.int/legislation/> ponuja povezave na zakonodajo EU, podrobnosti o usmeritvah Evropske komisije za mala in srednje velika podjetja ter ocene tveganj v gradbeništvu, prav tako pa tudi povezave na spletne strani držav članic, kjer je mogoče najti nacionalne zakonodaje, ki prevzemajo direktive in smernice. Gl. še posebej direktivo o začasnih in premičnih gradbiščih.

⁽³⁾ Informacije za gradbeništvo najdete na spletni strani Agencije na naslovu http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Delo na višini

Padci z višine so najpogostejši razlog za poškodbe in smrti v gradbeništvu. Do njih pride zaradi dela na odrih ali ploščadih brez varnostne ograje ali brez ustreznih nameščenih varnostnih pasov, zaradi streh, ki niso primerne za hojo, ter zaradi slabo vzdrževanih, slabo postavljenih ali slabo zavarovanih lestev.

Celotni gradbeni proces mora biti načrtovan tako, da preprečuje tveganja padcev. V fazi projektiranja je treba načrtovati tudi varovanje pred padci. Tveganje je mogoče zmanjšati z namestitvijo namenskih varnostnih ograj oziroma – če je tveganje še vedno prisotno – z namestitvijo varnostnih pasov.

Premikanje tovorov

Načrtujte čim manjše premikanje materialov in čim varnejše ravnanje z njimi. Prepričajte se, da je **oprema** pripravljena in da z njo upravljajo usposobljeni in izkušeni delavci.

Opremo naj redno pregleduje in preskuša pristojna oseba. **Usklajujte aktivnosti na gradbišču** – npr. delavcem, ki se ukvarjajo z dviganjem bremen, ne smete dovoliti, da bi ogrozili druge delavce, in obratno. Če **ročnega premeščanja bremen** ni mogoče preprečiti, organizirajte naloge tako, da boste količino fizičnega dela in pa razdalje čim bolj zmanjšali. Delavce usposobite za izogibanje tveganjem in za uporabo ustreznih tehnik.

Vsa dvigovanja s **premičnimi žerjavi** mora načrtovati in izvajati pristojna oseba. Voznik mora imeti jasen pregled, žerjav mora biti postavljen na ravnih tleh in na varni razdalji od izkopavanj ter od visokonapetostnih vodov.

Splošni red in čistoča ter varen dostop

Splošna organiziranost na gradbišču in čistoča sta zelo pomembni. Tako se na primer prepričajte, da je na vsa delovna mesta omogočen varen dostop (ceste, pešpoti, lestve, gradbeni odri itd.) brez ovir, da so materiali varno spravljani, da so luknje ograjene ali prekrite in jasno označene, da obstaja ustrežna ureditev za zbiranje in odstranjevanje odpadnih materialov in da je osvetlitev zadostna.

Usposabljanje in informiranje

Delavci morajo poznati tveganja, njihove posledice in varnostne ukrepe, ki jih je potrebno izvesti za varno delo. Usposabljanje mora biti vezano na resnične primere, t.j. težave, s katerimi se delavci srečujejo, vzroke, zaradi katerih prihaja do teh težav, in navodila, kako se težavam v prihodnosti izogniti. Usposabljanje mora obsegati poznavanje tveganja, preventivne ukrepe, postopke za ravnanje v nujnih primerih, poročanje o težavah, osebno varovalno opremo, delovno opremo itd. Načrtuje tudi redna usposabljanja.

Usposabljanje samo mora temeljiti na dobri komunikaciji. Razprave o vprašanih varnosti in zdravju pri delu ter posredovanje informacij morajo biti sestavni del skupnih sestankov.

Osebna varovalna oprema

Na gradbišču je treba vedno nositi osebno varovalno opremo, če je to zahtevano. Oprema mora biti udobna, dobro vzdrževana in ne sme povečati drugih tveganj. Delavci morajo biti za njeno uporabo ustreznousposobljeni. Varovalna oprema vključuje: varnostne čelade

– če obstaja nevarnost padajočih predmetov ali če se kdo lahko udari v glavo, ustrezno obutev – z zaščito za prste in podplate ter odporne proti drsenju, varovalno obleko – recimo v primeru slabega vremena ali pa v opozorilne namene, da so delavci boljše vidni (npr. za upravljavce vozil).

Kontrolní seznam: pády z výšek, lešení a žebříků

- ✓ Bylo k zajištění bezpečnosti vybráno nejvhodnější vybavení, včetně přístupových a evakuačních prostředků?
- ✓ Používají se žebříky pouze tehdy, když ostatní vybavení není v dohledné době k dispozici? Je riziko použití nízké?
- ✓ Je lešení postaveno na pevném základě?
- ✓ Jsou všechna zábradlí umístěna ve správných výškách?
- ✓ Je dostatek prken pro pracovní plošinu?
- ✓ Jsou prkna položena bezpečně?
- ✓ Byla odstraněna některá uchycení lešení k budově?
- ✓ Je žebřík nejbezpečnějším a nejlepší prostředkem pro práci?
- ✓ Je žebřík v dobrém stavu a vhodný pro typ a výšku práce?
- ✓ Je možné umístit žebřík tak, aby nepřesahoval?
- ✓ Je možné upevnit žebřík na vrcholu nebo patě?
- ✓ Je nosná plocha pevná a rovná?

Je-li některá odpověď „ne“, musí se provést preventivní opatření před začátkem práce. Opatření zahrnují:

- ✓ zajistit, aby otevřená místa, jako jsou otvory v podlahách, byla ohrazena ochrannými bariérami (např. zábradlími a záklopkami) nebo zakryta. Zajistěte zakrytí na místě nebo označte výstražným upozorněním;
- ✓ kontrolovat všechny lešenířské součásti z hlediska bezpečnosti před započítím montážních prací;
- ✓ kontrolovat žebříky před výstupem, aby bylo zajištěno, že jsou v dobrém stavu a bezpečně umístěny;
- ✓ používat zařízení zabraňující pádu z lešení, zvláště před montáží zábradlí a záklopek, a zajistit, aby postroje byly připevněny na pevnou konstrukci a byly řádně používány;
- ✓ neodhazovat zařízení nebo materiál na nižší úroveň, podlahu nebo do záchranných sítí

Več informacij/Literatura

Več informacij o dobrih praksah preprečevanja nezgod pri delu najdete na spletni strani Agencije na naslovu <http://osha.eu.int/>. Vse publikacije Agencije na tem naslovu so na voljo brezplačno. Spletna stran Agencije je povezana s spletnimi stranmi držav članic, kjer lahko najdete podatke o nacionalnih zakonodajah in smernicah v zvezi z gradbeništvom. Za Irsko je spletni naslov: <http://ie.osha.eu.int/>, za Združeno kraljestvo pa: <http://uk.osha.eu.int/>.

Informacije v tem informativnem biltenu ne nadomeščajo uradnih besedil Evropske unije ali držav članic.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Španija
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

European Commission
Senior Labour Inspectors' Committee
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUKSEMBURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259